

PROGRESJONSPLAN FOR FAGOMRÅDENE

Fagområde	1-2 år	2-3 år	3-4 år	4-5 år	5-6 år
<p>Kommunikasjon, språk og tekst</p> <p>I barnehagen skal barna møte ulike språk, språkformer og dialekter gjennom rim, regler, sanger, litteratur og tekster fra samtid og fortid. Barna skal få mulighet til å erfare ulike formidlingsmåter av tekster og fortellinger, som kilde til estetiske opplevelser, kunnskap, refleksjon og møter med språk og kultur. Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og stimulere til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling.</p> <p>Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uttrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter. • Bruker språket til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter • Videreutvikler sin begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd • Leker, improviserer og eksperimenterer med rim, rytme, lyder og ord. • Møter et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer • Opplever spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale. • Utforsker og gjør seg erfaringer med ulike skriftspråksuttrykk, som lekeskrift, tegning og bokstaver, gjennom lese- og skriveaktiviteter. 	<p>-Bli kjent med bildebøker, regler og sanger med bevegelse.</p> <p>-Møte voksne som setter ord på barnas følelser, inntrykk og opplevelser.</p> <p>-Bli introdusert for enkle symboler gjennom bøker, rim, regler og sanger</p> <p>-Møte voksne som konkretiserer ved bruk av bilder og gjenstander.</p> <p>-Utforskerstund</p>	<p>-Bli kjent med bøker med litt tekst og enkle eventyr</p> <p>-Møte voksne som setter ord på og bekrefter barnas følelser, inntrykk og opplevelser</p> <p>-Få erfaring med å spille enkle bildelotto og puslespill.</p> <p>- rim og regler</p> <p>-Utforskerstund</p>	<p>-Bli kjent med bøker med mer tekst og eventyr</p> <p>-Møte voksne som samtaler med barna om deres følelser, inntrykk og opplevelser.</p> <p>-Får møte voksne som er bekræftende overfor barnas symbolbruk som tall og bokstaver.</p> <p>-Bli kjent med enkel tekstsaking</p> <p>-Få erfaring med å spille spill</p> <p>- rim og regler</p>	<p>-Få erfaring/få mulighet til å jobbe med eventyr, fortellinger og tekstsaking</p> <p>-Møte voksne som legger til rette for samtale, undring og filosofering med barn om deres følelser, inntrykk og opplevelser</p> <p>-Få kjennskap til mengder, tall og bokstaver</p> <p>-Få mulighet til å spille spill, rimespill, terningspill, sorteringsspill.</p> <p>-Få erfaring med sangleker og regelleker</p> <p>- språkleker</p> <p>- vitser, rim og regler</p>	<p>-Få erfare høytlesing av fortsettelsesbøker.</p> <p>-Kjenne igjen enkle bokstaver og tall – skrive sin egen bokstav og gjenkjenne navnet sitt.</p> <p>-Spille spill</p> <p>-Få erfaring med å leke med bokstaver på pc.</p> <p>-Få erfaring med/ gjøre skoleforberedende oppgaver.</p> <p>- vitser, rim og regler</p>
<p>Høytlesing og samtaler om bildebøker i små grupper vil gjelde alle aldersgruppene</p>					

Fagområde	1-2 år	2-3 år	3-4 år	4-5 år	5-6 år
<p>Kropp, bevegelse, mat og helse Barnehagen skal legge til rette for at alle barn opplever bevegelsesglede, matglede og matkultur, mental og sosial velvære og fysisk og psykisk helse. Barna skal inkluderes i aktiviteter der de får være i bevegelse, lek og sosial samhandling og oppleve motivasjon og mestring ut fra egne forutsetninger. Barna skal få mulighet til å sanse, oppleve, leke, lære og skape med kroppen som utgangspunkt. Gjennom medvirkning i mat- og måltidsaktiviteter skal barna motiveres til å spise sunn mat og få grunnleggende forståelse for hvordan sunn mat kan bidra til god helse.</p> <p>Gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opplever trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer, inne og ute, året rundt. • Bli kjent med egne behov, får kjennskap til menneskekroppen og utvikler gode vaner for hygiene og et variert kosthold. • Videreutvikler motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper. • Opplever å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer • Bli trygge på egen kropp, får en positiv oppfatning av seg selv og blir kjent med egne følelser • Setter grenser for egen kropp og respektere andres grenser • Får innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid. 	<p>Få erfaring med ulikt underlag til ulike årtider på barnehagens uteområde. Få erfaring med å være ute i all slags vær, kjenne på både regn, vind, sol og snø. Få erfaring med å bruke kroppen på ulike måter som f.eks. å klatre opp og ned av stolen sin, hoppe, danse, springe, sykle og bevegelsessanger. Få erfaring med et sunt og variert kosthold Få erfaring med bevegelse til musikk og instrumenter. Delta aktivt i stellesituasjonen. Få erfaring med personlig hygiene, som å vaske hendene før mat.</p>	<p>Få erfaring med turer i ulendt terreng Få erfaring med å forsere ulike naturlige utfordringer som røtter, steiner, is og snø. Delta aktivt i av- og på kledningssituasjoner. Være deltagende i smøremåltidet. (Måltidet er en positiv opplevelse) Bruke sansene på forskjellige måter. Få erfaring med ulikheter i forhold til kropp, hudfarge og personlighet.</p>	<p>Få erfaring med turer i nærmiljøet. Få erfaringer med ulike bevegelsesleker Få erfaring med turer i all slags vær. Få erfaring med å klatre i trær. Få erfaring med å brenne bål og lage mat på bålet. Være med å lage mat Være med å så/høste egne grønn saker.</p>	<p>Få erfaring med lengre turer i nærmiljøet i all slags vær og til alle årstider. Få erfaring i å klatre Få erfaring med å gå på ski og sykle. Få erfaring med å holde varmen når de er ute. Få erfaring med regelleker. Få erfaring med mat på bål. Få innsikt i f.eks. hvordan korn blir til mel og bruke melet til å bake, fiske og lage fiskemiddag, og få en forståelse av hva som skjer i prosessen fra slakt til ferdig produkt.</p>	<p>Få erfaring med turer lengre bort fra barnehagen, eks. tårnet på Dømmesmoen. Få erfaring med tilvenning i vann. Få erfaring med å gå på ski og sykle. Få erfaring med ballspill. Få erfaring i å lage sin egen mat på bål. Forberede, lage og servere lunsj/ middag til en annen gruppe barn i barnehagen. Vi gjennomgår Stine Sofie Stiftelsens barnehagepakke, samlingene skal bidra til barns livsmestring og evne til å sette sunne grenser for seg selv.</p>

Fagområde	1-2 år	2-3 år	3-4 år	4-5 år	5-6 år
<p>Kunst, kultur og kreativitet Fagområdet omhandler uttrykksformer som billedkunst og kunsthåndverk, musikk, dans, drama, språk, litteratur, film, arkitektur og design. Barna skal støttes i å være aktive og skape egne kunstneriske og kulturelle uttrykk. Barnehagen skal legge til rette for samhörighet og kreativitet ved å bidra til at barna får være sammen om å oppleve og skape kunstneriske og kulturelle uttrykk. Barnehagen skal la barna møte kunstneriske og kulturelle uttrykk som gjenspeiler et mangfoldig samfunn og ulike tidsepoker.</p> <p>Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet skal barnehagen bidra til at barna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har tilgang til ting, rom og materialer som støtter opp om deres lekende og estetiske uttrykksformer • Tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede • Bearbeider inntrykk og følelser i møte med kunst, kultur og estetikk gjennom skapende virksomhet ute og inne. • Møter et mangfold av kunstneriske og kulturelle uttrykksformer og utforsker og deltar i kunst- og kulturopplevelser sammen med andre. • Bruke ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk • Opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhörighet. 	<p>Få erfaring i bruk av ulike formingsaktiviteter</p> <p>Få erfaring i å prøve ut enkle instrumenter, lytte til ulik musikk, synge og gjøre bevegelser til sang og musikk.</p> <p>Oppleve dramatisering av enkle eventyr.</p> <p>Oppleve at arbeidsprosessen blir dokumentert i en utstilling.</p> <p>Utforskerstund</p>	<p>Oppleve gleden ved bevegelse etter musikk.</p> <p>Få erfaring i å bruke forskjellige materialer, ulike typer maling og malingsteknikker og tegning.</p> <p>Ha tilgang på utledningstøy'</p> <p>Utforskerstund</p>	<p>Danse/bevege seg etter musikk</p> <p>Få erfaring med forskjellig type musikk.</p> <p>Lage sitt eget instrument</p> <p>Oppleve at de voksne spiller teater for dem.</p> <p>Få erfaring i å lage /skape kunstbilde sammen.</p> <p>Få erfaring med forskjellige uttrykksformer (dans, drama, sang og musikk)</p>	<p>Få erfaring i å skape egne varierte uttrykk ved hjelp av forskjellige materialer/utstyr de har tilgang på i barnehagen.</p> <p>Få erfaring med foto som kunstuttrykk.</p> <p>Besøke en kunstutstilling/kunstner</p> <p>Besøke noen kulturminner, f.eks. Grimstad kirke, Ibsen huset, gå Hamsunstien.</p>	<p>Besøke kunst, kultur og opplevelsesinstitusjoner som f.eks. sjøfartsmuseet og Reimanngården.</p> <p>Dramatisere en historie/fortelling for andre barn og voksne</p> <p>Være med å lage en utstilling</p> <p>Dekorere sin egen skoleperm.</p> <p>Lage tredimensjonale byggverk</p>

Fagområde	1-2 år	2-3 år	3-4 år	4-5 år	5-6 år
<p>Natur, miljø og teknologi</p> <p>Barnehagen skal bidra til at barna blir glad i naturen og får erfaringer med naturen som fremmer evnen til å orientere seg og oppholde seg i naturen til ulike årstider. Barnehagen skal legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen som arena for lek og læring. Barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskaplige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper.</p> <p>Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opplever og utforsker naturen og naturens mangfold • Får gode opplevelser med friluftsliv året rundt • Opplever, utforsker og eksperimenterer med naturfenomener og fysiske lover. • Får kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lærer av naturen og utvikler respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen. • Får kunnskap om dyr og dyreliv. • Lager konstruksjoner av ulike materialer og utforsker muligheter som ligger i redskaper og teknologi • Får kjennskap til menneskets livssyklus 	<p>Få varierte og gode opplevelser gjennom små turer. Få erfaring med å være ute og oppleve alle årstider</p> <p>Ta naturen med inn i barnehagen (snø, sand, jord m.m.)</p> <p>Vannlek</p>	<p>Spise ute i all slags vær</p> <p>Erfare alle årstidene i skogen.</p> <p>Lete etter småkryp og insekter</p> <p>Lære å sortere søppel (mat, papp, metall, plast og restavfall)</p> <p>Eksperimentere med vann</p> <p>Bli kjent med husdyra sau, gris og ku.</p>	<p>Erfare alle årstider i skogen</p> <p>Spise ute i all slags vær</p> <p>Få erfaring med å spikke</p> <p>Rydde og sortere søppel</p> <p>Lære om elementene ild, luft, jord og vann.</p> <p>Erfaring med å så</p>	<p>Erfare alle årstider i skogen</p> <p>Se på endringene i naturen ved de ulike årstidene.</p> <p>Få erfaring med kildesortering og resirkulering.</p> <p>Erfaring med ulike eksperimenter</p> <p>Bruke ulike redskaper som kniv, øks og sag.</p> <p>Ta bilder</p>	<p>Få kjennskap til livet i fjæra</p> <p>Få kjennskap til naturens kretsløp og menneskets livssyklus.</p> <p>Lære om naturvern og gjenvinning.</p> <p>Ta bilder og bruke data/nettbrett/mobil</p>

Turområder som vi er godt kjent med er: Jappas hule og områdene rundt Jappas hule, Fløyheia, Binabben, Kjellviga (de eldste) og Edens hage (Dømmesmoen)

Fagområde	1-2 år	2-3 år	3-4 år	4-5 år	5-6 år
<p>Antall, rom og form Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, teknologi, natur, kunst og kultur og ved selv å være kreativ og skapende. Arbeid med fagområdet skal stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning. Fagområdet omfatter lekende og undersøkende arbeid med sammenlikning, sortering, plassering, orientering, visualisering, former, mønster, tall, telling og måling. Det handler også om å stille spørsmål, resonnere, argumentere og søke løsninger.</p> <p>Gjennom arbeid med antall, rom og form skal barnehagen bidra til at barna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppdager og undrer seg over matematiske sammenhenger. • Utvikler forståelse for grunnleggende matematiske begreper. • Leker og eksperimenterer med tall og telling og får erfaring med ulike måter å uttrykke dette på. • Erfarer størrelser i sine omgivelser og sammenligner disse. • Bruker kroppen og sansene for å utvikle romforståelse. • Undersøker og gjenkjenner egenskaper ved former og sorterer dem på forskjellige måter • Undersøker og får erfaring med løsning av matematiske problemer og opplever matematikkglede. 	<p>Få erfaring med egen kropp i forhold til antall, rom og form. F.eks. vi har to øyne, ti fingre, en nese, kort og lang osv. Leke med ulike former f.eks. baller og klosser i ulike størrelser. Ha tilgang til enkle bildebøker om antall, rom og form.</p>	<p>Få erfaring med preposisjoner som over, under, ved siden av, bak og foran gjennom lek. Få erfare telling gjennom hverdagsaktiviteter, enkle eventyr, rim og regler. Benevning av antall rom og form fra de voksnes side.</p>	<p>Få erfaring og kjennskap til tall/symboler/former som skal være synlige på avd. Få erfaring og kjennskap til ulike typer lekemateriell som er knyttet opp mot antall, rom og form (klosser, puslespill, magneter osv.) Få erfaring med sortering og sammenlikning</p>	<p>Få erfaring med måleredskaper, måling og vekt i forbindelse med f.eks. baking og snekring Få erfaring med ulike typer størrelser, former og begreper (sortering, sammenlikning, geometri, forskjeller) Få erfaring og kjennskap til/ regelleker (eks. gjemsel og paradiset)</p>	<p>Få kjennskap til klokka. Følge opp barnas opplevelser i forhold til antall, rom og form (geometriske figurer, telle, parkoble, statistikk) Buke oppgaver i Agderprosjekt -boka innen telling, geometri, vekt/måling og statistikk) Få oppleve å leke med tall, former og spill på data. Få erfaring og kjennskap til/med brettspill/ terningspill som yatzy og stigespill.</p>

Fagområde	1-2 år	2-3 år	3-4 år	4-5 år	5-6 år
<p>Etikk, religion og filosofi</p> <p>Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier, normer og holdninger. Fagområdet retter særlig oppmerksomhet mot barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag i et samfunn preget av livssynsmangfold.</p> <p>Barna skal få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har egenverdi. Barnehagen skal skape interesse for samfunnets mangfold og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett. Gjennom å samtale om og undre seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål skal barn få anledning til selv å formulere spørsmål, lytte til andre, reflektere og finne svar.</p> <p>Gjennom arbeid med etikk, religion og filosofi skal barnehagen bidra til at barna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Få kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanetisk arv og tradisjon og bli kjent med religioner og livssyn som er representert i barnehagen. • Utforske og undre seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål. • Får kjennskap til, forstår og reflekterer over grunnleggende normer og verdier • Får en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og å leve sammen på. • Utvikler interesse og respekt for hverandre og forstår verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap. 	<p>Opplære omsorgsfulle voksne</p> <p>Opplære voksne som viser respekt for barn og andre voksne</p> <p>Opplære trygghet</p> <p>Opplære at en er verdifull.</p> <p>Opplære tradisjoner forbundet med jul og påske.</p>	<p>Opplære voksne som anerkjennende og gode rollemodeller</p> <p>Lære å ta hensyn og være gode mot hverandre</p> <p>Opplære voksne som gir rom for undring og som undrer seg sammen med dem.</p> <p>Opplære tradisjoner forbundet med jul og påske</p>	<p>Lære og vise /utøve respekt for hverandre</p> <p>Lære om ulikheter og toleranse</p> <p>Opplære voksne som gode samtalepartnere.</p> <p>Bli kjent med julebudskapet og påskebudskapet.</p> <p>Bli trygge på egen identitet og tilhørighet</p> <p>Få kjennskap til de ulike livssyn/tradisjoner/kulturer og høytider som finnes i barnegruppa.</p>	<p>Opplære voksne som tar barns spørsmål og undring på alvor.</p> <p>Få høre juleevangeliet og påskeevangeliet som historie samt være med på jule- og påskevandring i kirka.</p> <p>Lære å ta hensyn til hverandre og vise omsorg for hverandre.</p> <p>Vite at det er ulike måter å feire jul, påske, bursdager på og hvorfor de ulike begivenhetene feires.</p> <p>Lære og lytte til hverandre.</p>	<p>Lære å takle konflikter ved å være løsningsorienterte og lære seg å godta kompromisser</p> <p>Samtalestund der barns filosofering og undring står i fokus</p> <p>Kjennskap til hvorfor vi feirer de ulike kristne høytidene som jul, påske og pinse samt andre feiringer i andre religioner som er representert i barnehagen.</p> <p>Være med på jule- og påskevandring i kirka.</p> <p>.</p>

Fagområde	1-2 år	2-3 år	3-4 år	4-5 år	5-6 år
<p>Nærmiljø og samfunn Barnas medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt i og erfaringer med deltakelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforskning, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden. Barnehagen skal bidra til kunnskap om og erfaring med lokale tradisjoner, samfunnsinstitusjoner og yrker slik at barna kan oppleve tilhørighet til nærmiljøet. Kulturelt mangfold, ulike levevis og ulike familieformer er en del av fagområdet. Gjennom lek og varierte aktiviteter skal barna få erfaring med å lytte, forhandle og diskutere og få begynnende kjennskap til menneskerettighetene. Fagområdet skal omfatte kjennskap til samisk språk, kultur og tradisjon og kjennskap til nasjonale minoriteter.</p> <p>Gjennom arbeid med nærmiljø og samfunn skal barnehagen bidra til at barna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppmuntres til å medvirke i egen hverdag og utvikler tillit til deltakelse i samfunnet • Erfare at alle får utfordringer og like muligheter til deltakelse • Utforske ulike landskap, bli kjent med institusjoner og steder i nærmiljøet og lærer å orientere seg og ferdes trygt • Bli kjent med lokalhistorie og lokale tradisjoner • Bli kjent med ulike tradisjoner, levesett og familieformer • Bli kjent med at samene er Norges urfolk, og får kjennskap til samisk kultur • Få kjennskap til nasjonale minoriteter. 	<p>Få erfaring i å føle gruppetilhørighet. Oppleve å bli sett og tatt på alvor. Bli trygg og kjent inne og ute i barnehagen. Trøste og være gode mot hverandre</p>	<p>Oppleve at en er betydningsfull i gruppen. Bli kjent like på utsiden av barnehagens gjerde. Få erfare at en som liten kan hjelpe og samarbeide.</p>	<p>Erfare at en er like mye verdt uansett kjønn. Gjøre seg kjent i barnehagens nærområde. Få kjennskap til hvorfor vi feirer 17. mai. Få kjennskap til yrker i forbindelse med de lastebilene som kommer til barnehagen som post-, vare- og søppelbil. Få kjennskap til Norges urbefolkning, samene</p>	<p>Oppleve at en blir sett og hørt i en gruppe. Få kjennskap til at det er ulikheter og forskjeller blant barn i Norge Bli kjent med de ulike kulturene som er representert i barnehagen og deres feiring/markering av nasjonaldagen. Bli kjent med noen arbeidsplasser i nærmiljøet. Besøke rådhuset. Lære om trafiksikkerhet Markere samenes nasjonaldag</p>	<p>Få erfaring i å ta ordet i en gruppe og oppleve at de andre lytter. Få erfare at de kan hjelpe andre barn til å få det bedre. Få kjennskap til noe av Grimstads historie (eks. kystkultur, Hamsun, Ibsen). Lære noen samiske ord og samiske tradisjoner. Få kjennskap til hva valg er og hvorfor og hvordan vi gjør det de årene det er enten stortingsvalg eller kommunevalg.</p>
<p>Gjennom aksjonsperioden hvert år får barna kjennskap til hvordan de kan være med å hjelpe andre barn som trenger hjelp, og at de kan hjelpe selv om de er små.</p>					

